

Miljövänner för kärnkraft
- Grundad 1988 -

Till
m.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:
m.rattssekretariatet@regeringskansliet.se och
christoffer.sheats@regeringskansliet.se

Dnr M2021/00558

Remiss av betänkande SOU 2021:10 Radiologiska skador – Dnr M2021/00558 Yttranden från Miljövänner för Kärnkraft

Miljövänner för kärnkraft, MFK, har beretts tillfälle att svara på rubricerat utredningsbetänkande: MFK ställer sig positivt till uppdraget till författningsändringar och övriga åtgärder som krävs för att Sverige ska uppfylla sina förpliktelser enligt de reviderade Paris- och tilläggskonventionerna (Dir. 2020:12).

MFK saknar specifik lagfaren kompetens att nagelfara utredningstextens juridiska utformning men ansluter sig i huvudsak till dess anda. Som enbart redaktionell synpunkt kan nämnas att inledande text i kapitel 1, Författningsförslag (sid 25 och framåt) är svårläst eftersom indelningen i kolumner där nuvarande lagtext jämförs med utredningens förslag inte är konsekvent genomförd.

MFK anser att förslaget till juridisk definition av det där använda begreppet kärnavfall (§3 kap 1.3 sid 27) bör uppdateras jämfört med den gamla: Mycket av det som där kallas ”avfall” kan återanvändas enligt redan tillgänglig teknik så, att endast en ringa del av det som ryms i det gamla begreppet avfall i verkligheten blir avfall i ordets vedertagna bemärkelse. Detta skulle innebära stora miljövinster och förkorta slutförvarstiden med flera storleksordningar. Möjlighet till återanvändning harmonierar också med miljölagstiftningens anda. Ny lagstiftning bör från början vara i takt med tiden. Vad man skulle kalla restprodukten efter den första kärnbränslecykeln blir väl en fråga om terminologi som lagstiftaren får besluta om, lämpligen efter förslag av utredaren.

Utredningen tar nästan uteslutande sikte på radiologisk olycka med ursprung i kärnkraft. Men olyckor med allmän spridning av radioaktivitet har förekommit globalt vid ett antal tillfällen utan anknytning till kärnkraft; ett exempel ges som footnot¹ här. MFK finner det därför märkligt att utredningen i §3 kap 1.3 sid 27 föreslår att tidigare undantag ska fortsatt gälla, exempelvis radioaktiva ämnen med medicinsk användning. Trots preventiv lagstiftning och kontroll har sådana ämnen fått allmän spridning, ofta på grund av mänskliga misstag. Ersättning bör grundas på skadans art, inte på dess ursprung. Kompetensen kring kärnkraft utnyttjas också vid slutförvar av restprodukter från exempelvis

¹ I november 1983 råkade en koboltkanon från ett sjukhus i den mexikanska staden Juarez av misstag hamna på skroten. Järnavfallet smältes ner och omvandlades till 7000 ton stångjärn, varav 1000 ton exporterades till USA och resten spreds över Mexiko. I USA tillverkades 30000 bordsskivor av detta stål och såldes i 20 delstater. Tre månader senare upptäckte amerikanska myndigheter av ren tillfällighet att produkterna var radioaktiva – ett parti hade sålts till kärnforskningscentret Los Alamos, larmet satte igång och upptäckten var gjord.
Sensmoral: Det är bra med rigorös lagstiftning, men den ska vara generell.

medicinska tillämpningar – vad gäller för den ekonomin? Det är tydligt, att regelverket kring kärnkraften är modernt, stilbildande och samhällstillvänt. Det är också förlåtande genom att enstaka mänskliga misstag inte tillåts vara orsak till olycka.

Utredningens tema är skadereglering vid radiologisk olycka. Men eftersom utredningens rubrik är *Radiologiska skador – skadestånd, säkerheter, skadereglering* tar vi oss friheten att i begreppet *säkerheter* inte bara beakta ekonomiska sådana, utan problematisera säkerheten kring ”radiologisk” verksamhet i vid bemärkelse; det må vara kärnkraft, medicinsk verksamhet m.m. Politisk osäkerhet kring kärnkraft i Sverige sedan början av 80-talet har lett till att rekrytering till högre utbildning och forskning på området mer eller mindre gått i stå. Att hålla kunskap och erfarenhet vid liv och vidareutveckla dessa båda är A och O i all verksamhet. Att inte göra det kan få konsekvenser på flera olika sätt, däribland säkerhet, se footnot².

MFK anser vidare, att allmänt ökad byråkratisering kan vara ett hinder för rationell beslutsordning och i sig en riskfaktor. Lagar, bestämmelser mm. bör formuleras så kort och koncist som möjligt för att underlätta adekvat tolkning utan onödig tidsutdräkt. MFK anser exempelvis det bakvänt att Miljödepartementet föregripit utredningen genom att i juni 2020 ha remitterat nytt förslag till förordning enligt Kap 3.5 sidan 57 och följande; (dnrM2020/01052/R).

Carl Erik Magnusson
Ordförande

2 I samband att Danmark skulle demontera sin forskningsreaktor DR3 i Risø hölls ett samråd med berörda grannländer enligt Esbo-konventionen. Sveriges svar relateras i <https://lagen.nu/sou/2015:11> kap 2, punkt 2.1.5 till och med 2.1.7 varur citeras att ” ansvariga myndigheter i Danmark bör rådgöra med svenska SSM och finska Strålsäkerhetscentralen (STUK) eftersom dessa myndigheter har stor erfarenhet av frågor gällande slutförvar”.